

Nr 211.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående förlagskapital för upprättande vid institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan av en materialdepå för blinda kvinnor; given Stockholms slott den 11 mars 1935.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Arthur Engberg.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 mars 1935.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, ENGBERG, EKMAN.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Engberg anför härefter:

På förslag av Kungl. Maj:t i proposition nr 2 till 1921 års riksdag använde riksdagen såsom rörelsekapital för styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda ett förslagsanslag av 50,000 kronor.

Frågan om anslag till berörda ändamål väcktes på sin tid av styrelsen för hantverksskolan, som i en till Kungl. Maj:t ingiven framställning anförde i huvudsak följande:

Det hade redan tidigt stått klart för styrelsen, att eleverna vid hantverksskolan, när de efter genomgången fullständig kurs utskreves för att i sina respektive hemorter söka vinna sin utkomst genom att omsätta de vid skolan förvärvade kunskaperna, behövde utrustning i form av verktyg och råvaror ävensom att denna utrustning borde ombesörjas av skolan. När vidare de blinda längre fram behövde komplettera eller förnya sitt materialförråd, vände de sig i allmänhet hellre till skolan än till den enskilde affärsmannen, enär skolan bättre kände deras villkor och behov. På så sätt hade så småningom vid sidan av yrkesutbildningen även en skolans affärsverksamhet utformat sig, som under årens lopp fått en allt större omfattning och som ställde betydande krav på rörelsekapital.

Penningvärdets betydande fall och de ökade krav, som följde med den allt större omsättningen gjorde behovet av större förlagskapital än styrelsen disponerade över allt mera gällande. Ett större rörelsekapital skulle dessutom för skolan möjliggöra fördelaktigare inköp av råvaror och därigenom bidra till deras förbilligande.

Sedan vederbörande myndigheter yttrat sig, anförde dåvarande departementschefen vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t bland annat följande:

Det förefölle honom synnerligen angeläget, att den med hantverksskolan förenade materialdepån kunde förse de blinda inom olika delar av riket med de arbetsmaterialier, som för dem vore behövliga. Betydelsen härav hade riksdagen också behjärtat därmed, att riksdagen beviljat medel för bidrag till fria frakter av berörda arbetsmaterialier. I likhet med de i ärendet hörda myndigheterna funne departementschefen det till fullo ådagalagt, att materialdepån icke kunde fylla sin uppgift i omförmälda hänseende, utan att hanverksskolans styrelse erhöle tillgång till ökat rörelsekapital. Dylikt kapital kunde emellertid svårigen beredas styrelsen på annat sätt än genom statens mellankomst. Det vore därför önskvärt, att framställning gjordes hos riksdagen om beviljande för ifrågavarande ändamål av ett räntefritt lån å 50,000 kronor åt styrelsen för hantverksskolan.

Mot vad departementschefen sålunda föreslagit fann såsom nämnts riksdagen icke någon erinran. Jag hänvisar härom till riksdagens skrivelse den 20 maj 1931, nr 217.

I syfte att åstadkomma en materialdepå för blinda kvinnor har nu *direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas* — under åberopande av en handlingarna bifogad framställning från rektor vid institutet och förskolan — hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta, att av det förlagskapital, som beviljats hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män, ett belopp av 10,000 kronor måtte överlämnas till institutet som förlagskapital för ovannämnda ändamål.

Rektor vid institutet och förskolan har i sin berörda framställning anfört i huvudsak följande:

Sedan lång tid tillbaka funnes vid de blindas förening i Stockholm och hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män upprättade materialdepåer. Dessa inköpte borst- och korgmakerimaterialier i parti att tillhandahållas

blinda hantverkare. Fördelarna med denna anordning vore tydliga nog. De blinda erhöle goda kvaliteter av för dem lämpliga råvaror. Priserna vore partipriser med ett mindre tillägg för att täcka depåns omkostnader. Genom särskilda statsanslag erhöle de blinda varorna fraktfritt. Då dessa depåer vore fogade till skolor eller verkstäder för blinda, kunde de skötas med en ingående kännedom om de blindas arbetsförhållanden, varför de blinda härifrån även kunde erhålla råd beträffande arbetet.

Om det sålunda på ett tillfredsställande sätt vore sörjt för anskaffning av arbetsmaterialier för de blinda männen, så vore detta däremot ej fallet beträffande de blinda kvinnorna. För de senare hade hitintills ingenting utträttats. Ett fåtal kvinnor, vilka i likhet med männen sysslade med borstbinderi eller korgmakeri, kunde rekvirera råvaror från de nämnda depåerna. De övriga finge inköpa sina arbetsmaterialier från någon detaljhandel i hemorten. Detta inköpssätt vore långt ifrån fördelaktigt. Materialet för de blinda kvinnornas vävnads- och handarbeten vore dyrbarare än de blinda männens och vida svårare att utvälja såväl med hänsyn till kvalitet som färg. Då de blinda kvinnorna sålunda vid sina materialinköp måste anförtro sig åt närmaste kanske mindre väl sorterade detaljhandel, i de flesta fall genom budskickning, så insåges lätt, att de ofta erhöle olämpliga kvaliteter och till alltför höga priser. På detta sätt bleve många av deras arbeten svårsålda, ja nästan omöjliga att avyttra.

Att från de förefintliga materialdepåerna för blinda män tillhandahålla arbetsmaterialier även för blinda kvinnor vore ej möjligt. Arbetsmaterialet för de senare krävde en helt annan sakkunskap än för de förra. Båda dessa arbetsområden kunde ej rymmas inom samma depå. Manlig sakkunskap måste vara till finnandes vid de ovan nämnda depåerna, under det att de kvinnliga arbetsmaterialierna fordrade förtrogenhet med de blinda kvinnornas arbetsområden.

Ehuru en materialdepå till de blinda kvinnornas fördel sedan länge framstått som nödvändig hade något initiativ för frågans lösning ej kunnat tagas beroende först och främst på avsaknad av lämplig föreståndare men även på de kostnader, en dylik depå skulle medföra. Sedan emellertid en särskild konsulent anställdes för främjande av de blinda kvinnornas arbetsmöjligheter, syntes frågan kunna lösas på ett lyckligt sätt. Konsulentens uppgift bestode i att besöka de blinda och giva dem råd i arbetet, verka för avsättningen av deras alster samt lämna anvisning å lämpliga arbetsmaterialier. Till detta hennes arbete vore synnerligen lämpligt att lägga skötsel av en materialdepå, varifrån de blinda kvinnorna kunde rekvirera arbetsmaterialier av olika slag. Genom att verkställa större inköp för depåns räkning kunde partipriser påräknas. Vid utförsäljningen skulle endast så stor prisförhöjning ske, att depåns omkostnader täcktes. För att de senare skulle bliva av så ringa omfattning som möjligt kunde lokal tills vidare gratis upplåtas hos blindvårdsorganisationernas sociala byrå, dit även konsulenten hade sitt arbete förlagt. För att vinna nödig erfarenhet borde depån börja i mindre omfattning för att så småningom med vunnen erfarenhet utvecklas.

För att kunna upprätta en depå av ifrågavarande slag vore det emellertid tillika nödvändigt, att ett tillräckligt rörelsekapital disponerades.

Då den ifrågasatta materialdepån borde lyda under institutet och förskolan för blinda å Tomtebodas, borde förlagskapitalet överlämnas till direktionen över dessa skolor för att upptagas i skolornas räkenskaper. Direk-

tionen borde erhålla uppdrag att föranstalta angående depåns skötsel ävensom att årligen i institutets och förskolans årsberättelse avgiva redogörelse för depåns verksamhet.

Beträffande det av styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män disponerade förlagskapitalet av statsmedel har styrelsen i skrivelse till direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan anført i huvudsak följande:

Den 24 januari 1922 hade hantverksskolans styrelse från riksgäldskontoret mottagit omförmälda 50,000 kronor. Under tiden mellan ansökningens ingivande i oktober 1919 och anslaget beviljande hade emellertid priset å råmaterialier för depåns räkning väsentligt sjunkit, varför styrelsen ansett sig böra omedelbart återremittera 30,000 kronor till riksgäldskontoret. Skolan hade alltså sedan dess till sitt förfogande som förlagskapital haft ett belopp av 20,000 kronor. Ehuru det givetvis vore en fördel att fortfarande äga tillgång till sistnämnda belopp för att kunna möta eventuella prisförhöjningar, kunde dock skolan med nuvarande relativt låga prisnivå utan olägenhet avstå hälften av förlagskapitalet eller 10,000 kronor. Dock ville styrelsen framhålla, att det sålunda reducerade kapitalet skulle bliva otillräckligt, därest väsentliga prisstegringar å råmaterialierna skulle komma till stånd.

I utlåtanden den 25 februari respektive den 5 mars 1935 hava *skolöverstyrelsen* och *statskontoret* icke funnit något att erinra mot bifall till framställningen. Med hänsyn till vad som förekommit vid anslagsfrågans behandling år 1921 har statskontoret emellertid ansett, att den föreslagna åtgärden näppeligen borde vidtagas utan riksdagens medgivande.

Departementschefen.

Såsom framgår av utredningen i ärendet är det sörjt för att de blinda männen kunna erhålla erforderliga och lämpliga arbetsmaterialier till fördelaktiga priser. En motsvarande organisation saknas däremot i stort sett till förmån för de blinda kvinnorna, vilka i allmänhet använda materialier av helt annat slag än männen. Det av direktionen över institutet och förskolan för blinda å Tomtebodan framlagda förslaget innebär en möjlighet att — utan anlitan av ytterligare statsmedel — upprätta en dylik organisation, som utan tvivel skulle bliva av stor betydelse för de blinda kvinnorna. Enligt förslaget skulle den nya materialdepån anknytas till institutet. Det erforderliga förlagskapitalet skulle erhållas därigenom, att 10,000 kronor av det utav styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män disponerade rörelsekapitalet för en materialdepå vid nämnda skola skulle överlämnas till direktionen. Enligt vad styrelsen för hantverksskolan meddelat kan densamma med hänsyn till nuvarande relativt låga materialpriser utan olägenhet avstå det ifrågasatta beloppet.

Ett realiserande av direktionens förslag synes innebära såväl att en icke oväsentlig brist i blindvårdsorganisationen avhjälpes som att det av statsmakterna för ifrågavarande ändamål anvisade rörelsekapitalet blir bättre

utnyttjat. Med hänsyn härtill och till vad i övrigt anförts vill jag ansluta mig till detsamma. Såsom statskontoret framhållit torde emellertid riksdagens medgivande böra inhämtas till den ifrågasatta åtgärden.

Kungl. Maj:t torde vid bifall till framställningen i sinom tid böra utfärda de bestämmelser och föreskrifter i övrigt, som må kunna befinnas erforderliga.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att ett belopp av 10,000 kronor av de utav 1921 års riksdag såsom rörelsekapital för styrelsen för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda män anvisade, av styrelsen nu disponerade medlen må, under de villkor och bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, användas såsom förlagskapital för upprättande vid institutet och förskolan för blinda å Tomteboda av en materialdepå för blinda kvinnor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Nils Gustav Rosén.